

The Rainbow

- A) How was the rainbow designated as a sign if it is a natural phenomenon?
- Classical commentaries.
 - Explanation of Chassidus.
- B) The significance of the rainbow colors (primarily the three colors red, green and purple).

רמב"ן בראשית (ט, יב):

"זאת אות הברית אשר אני נותן – המשמע מן האות הזה שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית, ועתה ברא ה' חדשה לעשות קשת בשמים ביום ענן. ואמרו בטעם האות הזה, כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה שיראה כאלו מן השמים מורים בו, וישלח חציו ויפיצם בארץ (תהלים יח טו), אבל עשאו בהפך מזה להראות שלא יורו בו מן השמים, וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם. ועוד שאין לקשת יתר לכונן חצים עליו:

ואנחנו על כרחנו נאמין לדברי היונים שמלהט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדה, כי בכלי מים לפני השמש יראה כמראה הקשת, וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין כן, כי אמר את קשתי "נתתי" בענן, ולא אמר "אני נותן" בענן, כאשר אמר זאת אות הברית אשר "אני נותן". ומלת קשתי מורה שהיתה לו הקשת תחלה. ולכן נפרש הכתוב, הקשת אשר נתתי בענן מיום הבריאה תהיה מן היום הזה והלאה לאות ברית ביני וביניכם, שכל זמן שאראנה אזכיר כי ברית שלום ביני וביניכם:

ואם תבקש מה טעם בקשת להיות אות, הנה הוא כטעם עד הגל הזה ועדה המצבה (להלן לא נב). וכן כי את שבע כבשות תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה (להלן כא ל), כי כל הדבר הנראה שיושם לפני שנים להזכירם ענין נדור ביניהם יקרא אות, וכל הסכמה ברית, וכן במילה אמר והיה לאות ברית ביני וביניכם (להלן יז יא) בעבור ההסכמה שימולו כל זרע אברהם לעבדו שכם אחד:

ועוד, כי כאשר תראה בהפוך הנזכר יהיה זכר לשלום כאשר כתבנו. ובין שתהיה הקשת עתה בין שהיתה מעולם בטבע, הטעם באות שבה אחד הוא:

אבל יש לרבותינו בפרשה הזאת סוד נעלם. אמרו בבראשית רבה (לה ג) את קשתי נתתי בענן, קשתי, דבר שהוא מוקש לי. אפשר כן, אלא קשין דפריא. והיה בענני ענן, רבי יודן בשם ר' יהודה בר' סימון אומר, משל לאחד שבידו סולת רותח ובקש ליתנו על בנו ונתנו על עבדו. ושם עוד והיתה הקשת בענן וראייתה לזכור ברית עולם בין אלהים, זו מדת הדין של מעלה ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ זו מדת הדין של מטה, מדת הדין של מעלה קשה ומדת הדין של מטה רפה. וכבר ידעת מאמרם (חגיגה טז א) במסתכל בקשת כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם. ואם זכית להבין דבריהם תדע כי פירוש הכתוב כן, את קשתי שהיא מדת הדין הנתונה בענן בעת הדין תהיה לאות ברית".

מעשי

מעשי בראשית פרק כח נח

ה'

שאחרי שאתם הגוונים אינם נמצאים במים וגם לא בשמש הנה מה שמתחדשים הגוונים ההם לסבה היות הנגה אשר בכסף הכבוד שנאמר עליו שהוא כמראה הקשת מקביל את השמש והשמש יקבל ממנו וכאשר יפגשו ניצוציו הכלי אשר בו מים יתראה מראה הנגה שהוא בקשת, וזה עשאו בן הקב"ה מיום הבריאה, אם כן היטיב לומר את קשתי נתתי בענן, כיון שהוא מהנגה אשר סביב ענין המרכבה. ואם ישאל השואל כבר היה אפשר האות הזה לתתו ע"י אחד מן המקרים, כאלו תאמר אם יהיה גשם בימי קציר חטים כמו שאמר שמואל לאות לישראל כששאלו מלך, או שלג בימי הקיץ כמו כן ויכל לומר שיהיה אות לזכרון הברית. על זה אשיבנו שאין האות רק כשהוא ענין אל הדבר אשר ירצה להודיע דומה בדומה, שכן שמואל לא הביא אות רק מן הגשם בימי קציר חטים, שהיתה הכוונה לומר שעם היות שהגשם הוא ברכה לארץ ובפרט בימי קציר שהם ימי חוס, עם כל זה כאשר יבא בימי הקציר הוא קללה לפי שהוא קודם לעתו כי עתו הוא אחר הקציר כי בקציר יזיק. רצה אם כן שמואל להודיע לישראל, שעם היות ששאלו מלך ואינה שאלה שלא כהוגן ואדרבה אחת מתרי"ג מצות הוא שום חטים עליך מלך, אפילו הכי שאלוה קודם זמנה כי חוטר בן ושי לא היה עדיין ראוי למלוכה וא"כ הם ראויים לעונש, הרי לך שהאות שעשה להם היה ענין לענין מה שרצה להוכיח על ידי האות, כמו כן פה שרצה לתת אות שלא יביא מכול הנגה יראה הקשת, לפי שכשהיה מכול אין ספק שכל העולם מעוון ומכוסה ומראה הקשת לא יתראה רק על ידי ניצוצי השמש אם כן הרי זה אות לענין שלא יביא מכול והיה כאלו יורה באצבע שהדור היה חייב מכול אבל שהקב"ה פיור העבים עד שיבה השמש ויתראה הקשת, הרי הקשת אות מוחלט שפיור העבים ובין שהורכבו פיזור כנראה שנתחייבו מכול והוא זכר השבועה ואם כן אין לך אות מפורסם ויפה מזה, ועוד שזה אות לצריכים תפלה ושיקבל תפלתם לפי שכשכל השמים מעוונים הרי זה אות שאינו רוצה לקבל תפלתם כמו שנאמר סבות בענן לך מעבור תפלה. והבן מאד מה שנא' וזכרתי את בריתי, שאין צורך לזכור הברית הזה אם לא שיתחייבו העונש ואם כן אין תועלת מההבטחה הזאת רק נזק אם לא על פי דרכנו שתועלת האות הוא כדי שישובו בתשובה. וע"כ חזר והזהירו כמו שנא' ויאמר אליהם אל נח זאת את הברית. כנראה שלתועלתו הוא האות, ואין תועלת מן האות שגראה אותו אכחנו כמו שנאמר ונראתה רק על הדרך שאמרנו שיפגשו במעשיהם. וזה אומר והיתה הקשת בענן לזכור ברית עולם, כאלו יאמר עד עתה היתה במקרה אבל מעתה לא תהיה רק לזכור ברית עולם. ולא אמר להזכיר כי אין שכתה לפניו, רק מלת לזכור שב

אל

וקריאת המקום באר שבע וענין המילה, כי כלם היו אות ברית להורות על התחדת האהבה והשבועה ששבעו ושאלו בה השתנות כלל, אבל כאן האות ברית שנא' כאן אין תועלתו להורות על התחדת האהבה והשבועה כי לא בן אדם הוא ויתנחם, אבל התועלת הנמשך מן האות הזה הוא להזכיר את הדור שחייבים כליה ושאלם לא היתה השבועה כבר היה מביא מכול והיה האות לעורר הלבבות ולפגשם במעשים ולשוב בתשובה. ולכך אמרו ז"ל כלום נראתה הקשת בימך, שמאחרי היותו אות שהדור בכללו חייבים כליה אם כן ודאי אין עם צדיק גמור שיהיה ראוי להגין על הדור. ומאחר היות תועלת האות הזה לענין זה אם כן לא יפול לחדש דבר ושאותו הדבר יתמיד כמו הנגה וקריאת השם לעיר באר שבע, כי אין הדור ח"ו חייבים כליה לעולם עד שיצטרך אות מתמיד, אבל הוצרך אות בלתי מתמיד ולא יהיה רק בעת הצורך לעורר הלבבות ולהודיעם שהדור חייבים כליה ושהשבועה היא המונעת, ואם כן היה צריך לחדש בכל פעם שהדור כלו חייב אות בשמים, וכבר גורה חכמתו יתבי' אין חדש תחת השמש. לכן אין ספק שהקשת היה בענן משעת ימי בראשית כשיכה ניצוץ השמש על הענן מנכחיותו יתחדשו הגוונים ההם והיו בצורת קשת מפני חצי כדוריות של השמש המכה בניצוציו על הענן, ואין אות הברית הקשת עצמו אבל אות הברית הוא הראות הקשת, וזה ידוע שלא יראה הקשת כשכל הארץ מכוסה בענן רק כשמקצתה מגולה אל המקום אשר השמש זורח הוא שם שאז ניצוציו פוגשים בענן ועושין תמונת הקשת הנראית לנו, ואם כן זה"ש הקב"ה לנח שיחדש לו אות ברית כי קודם לכן היה ענין הכאת ניצוץ השמש נראה בענן מקרה בלתי שום הוראה אבל מאז הודיע את נח שלא יהיה מקרה ושלל יראה הקשת אם לא כשהדור חייב שאז בגזרתו ית' תהיה הארץ מגולה כד אשר השמש שם והעננים נגדו ויראה הקשת, כי הסיר הדבר מתחת המקרה ושם אותו תחת גזרתו יתבי' שלא יתחדש רק בעת הצורך לעורר הלבבות לתשובה. ואומרו והיה בענני ענן ונראתה הקשת אין כאן תשלום הגזרה אבל הוא כאלו יאמר תנאי שאם יהיה בענני ענן שתראה הקשת הנה זה אות שזכרתי את בריתי ושהדור הוא חייב שאין זכירה זאת רק אחר הגיע היות הדור חייב. והעד הנאמן ומופת מצואר על אמתות דרכנו זה הוא מה שנאמר את קשתי נתתי בענן והיתה לאות, שאלו היה הקשת לאות כפי הנחשב מן המפרשים ז"ל ה"ל את קשתי נתתי בענן לאות, אבל נראה ודאי שלא היתה הנחיה לאות רק הבראות כאשר אמרנו: ועתה אבצר לך למה אמר קשתי ולא אמר את הקשת נתתי. כי לדעתי שהנגה סביב שנאמר עם היות שניצוצי השמש בטבע יחדשו אותם הגוונים כשיפגשו בכלי אשר בו המים, יתכן

חי' ויחידה שייכים זל"ז¹⁰⁰.

און דאָס איז אויך די שייכות פון די דריי מבצעים הנ"ל [מבצע נרות שבת קודש, מבצע כשרות און מבצע טהרת המשפחה] צו די ד' זוגות וואָס אין מערת המכפלה: די ג' מבצעים הנ"ל [וואָס ענינם איז בני חיי ומזוני¹⁰¹] – זיינען אין די ג' קוין חג"ת¹⁰¹; און דורך דעם וואָס זיי ווערן געטאָן דורך נשי ישראל [וואָס זיי זיינען דאָך נצטווה געוואָרן ביחוד אויף די ג' מצוות¹⁰²] – קומען אַראָפּ די ג' קוין אין מלכות.

ובפרט אַז די דריי מבצעים האָבן אויך אַ שייכות מיוחדת צו די ד' זוגות וועלכע געפינען זיך אין מערת המכפלה, כדלקמן.

יח. ווי דערמאָנט פריער (אין מאמר), וואָס שטייט אין זוהר¹⁰³ אַז בשעת „יתחזי האי קשת . . . בגווני נהירין . . . כדין צפי ל' למשיח“. איז ידוע דער ביאור אין דעם¹⁰⁴, אַז די ג' גוויי הקשת זיינען די ג' קוים חג"ת, און דער כללות הקשת [וואָס איז אַן „אות ברית ביני ובין הארץ“¹⁰⁵] איז בחי' מלכות. און דאָס איז די שייכות פון קשת בגווני נהירין צו משיח – בביאת משיח וועט זיין דער יחוד פון חג"ת מיט מלכות.

און דאָס האָט אויך אַ שייכות מיוחדת צו מערת המכפלה – וואָרום די ג' אבות, חג"ת, זיינען דוגמת די ג' גוויי הקשת, און דורך דעם וואָס די ג' אבות – ג' רגלי המרכבה (חג"ת) פאַרבינדן זיך מיטן רגל הרביעי (דוד¹⁰⁶, מלכות) – ווערט דער „וירם“ קרן משיחו¹⁰⁷,

וואָס דאָס איז מרומז אין [דעם פערטן זוג] אדה"ר, וויילע אדה"ר איז בדוגמת משיח¹⁰⁸. וכידוע אַז אדה"ר איז בחי' חי' און משיח בחי' יחידה¹⁰⁹ – והרי

עה"פ ויתהלך חנוך. לקו"ת צו (ח, ב ואילך). שם סוף שה"ש. וש"נ.

100) שלכן, גם בחי' חי' „נקראת ג"כ יחידה בד"כ . . . ובזה נכלל חי' ויחידה בכלל בחי' נשמתא לנשמתא“ (סה"מ עת"ר ס"ע קסב).

101) להעיר מביאווה"ז להצ"צ ר"פ וירא (ממארא"א ב, סז) שבני חיי ומזוני נמשכים מג"ר חב"ד – והרי ג' המוחין חב"ד הם בג' הקוין. וראה חנוך לנער ע' 48 ואילך.

102) ראה ב"ר ספ"ז. תנחומא ס"פ נח וס"פ מצורע.

103) להעיר מרמב"ן עה"ת לך יב, ו. דרשות הר"ן ד"ב.

104) נגיד ומצוה (כתפלת שחרית). שער הכוונות (תפלת ערבית ד"א). ועוד. וראה הביאור בזה בלקו"ש ח"ט ע' 292.

93) ח"א עב, ב.

94) ראה נצו"א לזהר שם. וראה המשך ו. חרי"ם תרל"א ע' עח.

95) נח ט, יג.

96) זח"א רמח, ב. ח"ג רסב, ב. ובכ"מ.

97) ש"א ב, י.

98) להעיר גם מזח"א שם, שאדה"ר ודוד שייכים זל"ז.

99) ד"ה וידבר אלקים אכה"ד תרצ"ט (השני) בשם הרמ"ז. וראה לקו"ת (להאריז"ל) בראשית